

vtorek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mariboru
brez pošiljanja na dom
za vse leto 8 gl. — k.
za pol leta . . . 4 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . . 5 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 60 . . .

Vredništvo in opravištv
je na stolnem trgu (Dom-
platz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD

Oznani:
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat,
veče pismenke se plaču-
jejo po prostora.

Za vsak tisek je plačat-
kolek (štampelj) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo-
lopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 145.

V Mariboru 11. decembra 1869.

Tečaj II.

Š v a j c a

je, kakor smo zadnjič omenili Fischhofu izgled, kako naj se Avstrija uravná, da bode v njej mir in napredek. Avstrija ima, pravi, zato nesrečo s svojimi ustavnimi poskušnjami, ker si za svoje ustave jemlje izgled in svojo ustavo ponareja po tacih državah, kjer en narod živi ali vsaj en narod ogromno prevaguje. „Nobena velikih narodnost v Avstriji sama ne more državi obstanka zagotoviti, vsaka pa lahko državo v nevarnost postavi“. Zato mora imeti Avstrija n r a v n o idejo, pravičnost vsem narodnostim, kakor Švajca. O tej Fischhof piše:

„Ta mala sosedna država ima v ozkem okvirju ravno take razmere, kakor so naše. Švajca je republikanska Avstrija v mali podobi.

Začetek Švajce pade v tisti čas, kakor začetek Avstrije, obe bosti kmalu 600letni god imeli. Zgodovina obeh ni zgodovina enega naroda, ene dežele, temuž zgodovina narodov, dežel, kateri so v teku časov po mirni poti drug drugemu približani bili in do zdaj tej zvezi vkljub znali varovati narodno zavest in svojo posebnost.

Dežele in deželice so bile v obeh državah dolgo časa tako rahlo zvezane, da so ostale v Avstriji samo s skupno vladarjevo hišo, v Švajci s skupno idejo in koristjo združene . . .

Državopravne zmešnjave so bile v sosednji republiki ravno tako kakor v Avstriji. Kajti kakor so v Avstriji posamezni rodovi iskali gospodarstva nad drugimi, tako so hoteli v Švajci posamezni deželni kraji in mesta gospodariti nad drugimi, tako da so bili tam zvezni, privrženi in podložni kraji, od katerih so imeli prvi vso pravico, drugi en del, tretji nič pravice.

Kakor pri nas v novi eri Nemci drugim narodnostim nasproti, tako so si pridobili v Švajci v prejšnjih časih meščanje proti kmečkemu prebivalstvu z volilnimi postavami večino v ljudskih zastopih. In baš tako, kakor pri nas, izgovarjali so meščanje to krivico s svojo večjo omiko.

Kakor v Avstriji ne bo nikoli mirú, dokler ima ena narodnost več pravic od drugih, tako se tudi Švajca ni prej umirila, dokler ni bil vsak razloček med posameznimi kraji ter med meščanstvom in kmetovstvom odpravljen. Povsod je v Švajci stopila pravica namestu predprave.

Tudi narodnostne boje je Švajca imela, kakor jih ima Avstrija, dá neko italijansko vprašanje jo je doletelo, in izgubila je h koncu prejšnjega stoletja svoja lombardijska posestva za vselej, ker so Graubindenci nespametno politikovali in Italijanom niso hoteli enakopravnosti priznati.

Tudi v tem sti si obe državi enaki, da bi gospostvo enega naroda v Švajci s časom državo razbilo, ker ni nobeden narod dovolj mogočen, ka bi dolgo gospodoval, ker vsaka narodnost čast in jezikov razvitek varuje in nahaja v sosednih državah zaslonbo.

Kakor je posebno stanje Ogerske Avstrijo l. 1848 in 1849 v domačo vojsko zaplelo, tako je tudi švajcarski „sonderbund“ l. 1847 obstanku Švajce nevaren bil, kakor naša monarhija tako je tudi republika upor zadušila in enako poklicala za rešitev iz notranje nevarnosti l. 1848 ustavodajen

zbor, kterega se ve da ni razpodila, ko je že svojo nalogo skoro da ne dovršil. —

Ta švajcarski ustavodajni zbor, ta zbor priprostitih meščanov in kmetov, je ustvaril zdanjo švajcarsko ustavo, ki nima para kar se tiče zmernosti in modrosti, delo, ravno tako priproste kakor blage in spretno sestave.

Tam se ni za nobeno narodno manjšino po kaki volilni postavi umetna večina naredila, noben narod se ni za varuha drugim postavljaj, temuž je dal vsak bratovskim rodovom, naj si samoupravno dela pravice po svoji volji. Noben osredni parlament ni dobil samotržje više postavodaje, temuž kantonom je bilo prepuščeno, naj si postave dajo brez ukazov iz sredine, naj se uradujejo brez lepih ministerskih cirkularov . . . In tako živi to gorsko ljudstevce brez volitev po skupinah, brez stalne vojske ter izdaja za vojsko menj — nego za uk.

Kljubu ravno končane domače vojske, ni se dalo švajcarsko ljudstvo tačasni razdraženosti zapeljati, ko je ustavo delalo. Kakor je prej krivico nasprotnikov pobijalo, tako je zdaj premagovaje želo strasti pravico nasprotnikov spoštovalo. Ni izreklo, da so ustave sonderbundske kantonov vsled upora uničene, temuž je skrbno in prizanašljivo oziralo se na zgodovinske spomine in na čut samostojnosti vseh družnikov, ter se je zedinilo v tem, da se avtonomija kantonov kolikor mogoče neoskrunena ohrani, ter da se osredni (centralni) postavodaji in varovalstvu zvezne eksekutivne oblasti le to prepusti, kar je silno potrebno, da se a) na zunaj: države neodvisnosti Švajce ohrani, b) na znotraj: red zdržuje, svoboda državljanom zagotovi, in skupno blagostanje pospeši.

Varovanje neodvisnosti zveze na zunaj je ustavodajni zbor prepustil centralni oblasti. Prepire in razmere med posameznimi kantoni (notranji red) ima določiti bund.

Za varstvo svobode in pravice švajcarskega ljudstva pa je zbor zagotovil: 1) enakost vseh pred postavo; 2) enakopravnost vseh narodnosti; 3. neoskrunljivost pismenske skrivnosti, svobodo vesti, pravico združevanja, peticij in naseljevanja; 4. Tiskovno svobodo; vendar postavodajo o tiskovinah je zbor prepustil kantonom, pripušča je centralni oblasti le pravico potrditve in izdaje posebnih tiskovnih postav zoper zlorabo časopisja, ki bi varnost švajc. zveze v nevarnost devalo; 5. vsacemu švajcarskemu državljanu splošno državljansko pravico.

Za pospeševanje splošnega blagostanja je ustavodajni zbor sklenil, pooblastiti zvezno gosposko, da ustanovi vseučilišče in politehničen institut na zvezne ztroške, pa da ne krati pravice kantonov, kateri s smejo, če hote, take zavode sami ustanovljati; enotno denarnost, pošte, zvezne ceste itd. Isto tako je zbor odpravil smrtno kazen za politična hudodelstva.

Ustavodajni zbor je postavodajo iz rok dal zvezni skupščini (bundesversammlung).

Zvezna skupščina švajcarska obstoji iz dveh kamer a) iz narodnega svetovalstva in b) iz stanovskega svetovalstva.

Narodno svetovalstvo se sestavlja iz poslancev švajcarskega

Listek.

Ovručanje 1794. leta.

(Poljski spisal Mihal Czajkowski, poslovenil Podgoričan).

(Konec.)

IV.

Druga dne sta šla pan stražnik in Vičfinski v Radomišel. Opat Ohocki je Marcelu dal sreber obraz matere božje: „To oddaj načelniku — panu Koščiušku, od te dobode vse, česar mu bode treba; pobjagoslovi te gospod Bog!“

Obeh zaročencev slovo je bilo sladko in trpko — oboje ob enem; v očeh so jima solze migljale; na licih je smeh igral obema; v dušo, napojeno z neizrekljivim razkošjem, pa se je vkrala bojazen; žalost je puhtela v srce njemu in njej. Nista zatrjevala drug drugemu: spominjaj se me, zdrav pridi nazaj! — obadva sta le šeptnola si: kmalu se zopet vidiva, gotovo da. Ni jima bilo treba zagotavljati, da se bosta zmerom ljubila, da nikoli ne pozabita drug drugega, le govorila sta drug z drugim ljubečim in ljubljenim po navadi — v svesti si, da se obema vse vresniči po srčnih in duševnih željah.

Metropolit je stražnika in Vičfinskega sprejel tako, kakor je sploh sprejemal sinove edine cerkve. Stražnik je odšel k sosednjemu plemstvu, Vičfinski pa je počakal in drugega dne tudi odpravil se na svoj pot.

Čudovito je človek ustvarjen: če je duša bolna, boleha tudi telo, in narobe. Tak človek tava okrog, kakor bi bil polumrtev, počasi, kakor bi to božja vredba bila; ko pa po dolgem takem življenji omedlela duša jame naglo piti razkošje ali pa obupno bolest! — o, potlej je prvi in drugi napoj strup telesu; človeku se zdi, da napojena duša tare svoje oklepe in iz njih poskuša zleteti v svoje rodne kraje v nadzemski svet.

Preobilost sreče je zdravje izpodkopalo Vičfinskemu; polastila se ga

je bolezen: na obličji mu je plapolala rudečica, ali ne taka, kakoršna zdravemu mladeniču cvete na obličji, temuž mrzlična vročina je bila to; iz očesa mu je sršel lesket, ustna so mu obledela, slabost je ovladala ves život mu; zdelo se je, da se duša že poslavlja od njega. Metropolitanski doktor — Šlemer je žilo poiskal s svojim palcem, pogledal mu jezik, povprašal ga kmalu to, kmalu to, naposled pak je potješil ga s zdravjem, a skrivaj je mislil: ni več nikakove pomoči tebi, kri ti sili k srcu in zalije ga gotovo.

Vičfinski je poznal doktorjevo skrivnost; natihoma je dejal: „Po izpovednika, le po-nj, moja smrt je že blizu!“

Izpovednik je prišel kmalu; mlad duhoven je bil, a bled in žalostnega obličja, oblačnih očij; poznalo se mu je, da je tudi bolan, ali ne na telesi, temuž na duši.

Dolgo časa je trajala izpoved; bolniku žalost gleda iz očij, zato, ker je znal, da bode moral umreti v cvetji svojega življenja, na pragi svoje sreče; na obličji pa mu je mirno igrala duša; pokojno je svoje grehe izbrisal z vesti, poznalo se mu je, da ni bil velik grešnik; potlej je nekaj poprosil, nekaj je naročil, — ogenj mu je plapolal v očen; naposled je začel sklepati roci, kakor bi bil hotel moliti, še nekaj poprositi. Odpel je mater božjo s svojih prsi, prstan snel z roke in podal je oboje duhovnu.

Kaj se godi z duhovnom? Lice mu bolj in bolj blede, usta mu medle, kakor umirajočemu, kmalu pa se zopet razvneljé tako, kakor se razvnelje živi ogenj. Vzame v roci matere božje obraz in prstan, podučí umirajočega, dade odvezo mu, dade zaužiti Boga z dušo in s telesom, in pomazili ga še s sv. oljem naposled. Roci se mu treseti, glas mu mrje v ustih, gotovo mu je žal za prezgodaj umirajočega bolnika. Natakne prstan na roko in pritisne mater božjo na srce, kakor bi bolniku bil z nemim glasom hotel obljubiti: „Učini vse.“ — Vičfinski prikima z glavom na zahvalo, duhoven pak odide, ne mara mu je bilo treba zdravega zraka, le nekako nerazumljivo je govoril sam s seboj in pospešil korake.

Kdo je ta duhoven. — Po duhovskem imeni je oča Ecehijel; še le

ljudstva. Na vsacih 20.000 duš vsega prebivalstva se voli po neposrednih volitvah eden poslanec; voliti ima pravico vsak Švajcar, ki je že 20 let star, in ki ni po postavah svojega kantona aktivne državljske pravice izgubil; voljen more biti vsak švajcarski državljan posvetnega stanú, ki voliti sme.

V stanovsko svetovalstvo voli vsak kanton dva poslance.

Izvršilno oblastima zvezni svet (bundesrath) v rokah. Ta je sestavljen iz 7 udov, ktere voli zvezna skupščina na tri leta in kteri so jej odgovorni.

Na 740 kvadratnih miljah je 25 kantonov, ki imajo v svojih mejah, neodvisni od centralne oblasti: 1.) Politično upravo; 2. Vse reči, ki se tičejo verstva in poduka; 3. javne stavbe; 4. skrb za napredek kmetijstva, obrtnije, krajne trgovine; 5. pravosodje; 6. finance.

V vseh teh rečeh ima ljudstvo vsacega kantona postavodajno in upravno pravico, ter si samo voli uradnike.

V obširni in ravno tako ostroumni kakor temeljiti razpravi pod napisom: „decentralizacija uprave in postastavodaje“ primerja Fischhof Astrijo s Švajco. To prihodnjic.

Dopisi.

Iz Maribora. [Lz. dp.] (Poglavje o ženskah. — Fischhofova spomenica.) „Domovina“ se imenuje list, ki v Gorici izhaja vsak petek. Domovina je, kakor že ime kaže, ženskega spola. Rodú je imenitnih (nek-daj) „Novic.“ Kar se je ta gospa v Gorici nastanila, tega je zdaj komaj tretje leto, ali jena znanstva segajo že daleč črez goriško okolico. Zdaj se ozira proti Rimu, zdaj proti Peterburgu, zdaj pomigne kakemu grofu ali vsaj „bezirkshauptmanu“, zdaj tudi kakemu prostemu kmetu žuljavo roko stisne. To pa ona tirja od vsakega, kdor se jej hoče približati, da nosi rokavice; kajti nič jej ni hujega in zoprnejšega nego človek, ki je brez rokavic. Zato z znanim „slovenskim fantom“ v Mariboru ni posebna prijateljica, ker ta premalo po mošusu in „eau de Cologne“ diši ter raji ostro šibo, kakor pa gladke rokavice nosi. Gospa „Domovina“ je tudi v tem oziru čudna, ker z gospodo hoče po slovenski govoriti, s prostim slovenskim kmetom pa prav rada po „furlanski“, v časih tudi po laški (posebno v opombicah) kramlja. Tudi vzgoja te gospe diši na pol po kloštru, na pol po svetovnih šegah; v govorih rada zahaja v višo politiko ter rada definira, n. p. „kdo je pravi politik.“ Ali pri definicijah se jej rado zgodi, kakor ženskam sploh, da malenkostne reči omenjajo. V tuje pravde se rada vtika in pri tem svoje domače posla rada zanemarija, ter raji „izhaja“, kakor da bi „pred lastnim pragom pometala“ ali pa svoje že precej umazano belje, kakor Moskviči lepó perilu pravijo, prala. Sploh rekoč, o „Domovini“ še nikakor ni zdvojiti; samó dveh napak bi se morala odvaditi. Te pa ste: da jej manjka pravega „moža“ in da je, kakor so ženske sploh, preveč bistrourna, pa premalo modra. Ker je še mlada, dá se še oboje popraviti. Zdrava, dokler se zopet vidiva!

Fischhof-ova brošura je kakor bomba padla med naše Nemce in nemškutarje. Posebno na ono mesto prevažne brošure, kjer je govor o potišenji različnih narodnosti, in kjer Fischhof narodne kurije predlaga, se prav po gadje hudujejo. Mi nismo sicer vajeni od brošur in čeravno bi Fischhofove bile, preveč pričakovati; ali če pomislimo, da jo je Nemeč pisal, tedaj si lahko predstavljamo, da je slovansko vprašanje že zares nujno postalo. Ako tedaj hočemo od takih važnih in redkih prikazni v nemško-avstrijskem taboru kaj dobicka imeti, treba se je posebno nam krepko podvizati, da pravična beseda tudi meso postane. Doba je preimenitna in nadepolna; ali ona tirja tudi celih mož in zedinjenih narodnih moči.

nekoliko dni je tega, kar je prišel iz karmeliškega samostana, kder so gabili pomazilili za duhovna. Veledestojni metropolit ga je vzel k sebi za kaplana latinskega obredja — in jako je ljubil ga.

Bolniku poleg postelje gori mrtvaška sveča; zdravnik kimlje z glavo, kakor bi števili, koliko minut bode še živel umirajoči. Metropolit sam je prišel k njemu. Bolnik se je oziral krog sebe, kakor bi bil iskal koga; kazno je bilo, kakor bi bil z ustni duši branol iz onemoglega telesa; izpovednika že ni bilo več vpricho. Sè slabim glasom je spregovoril še: „Bog jej imej v svojem varstvu!“ — povzdihol je in umrl. Ob poslednjem vzdihljaji je še spomnol se domovine in svoje ljubice, obe je enako ljubil, ni ločeval druge od druge; s poslednjimi besedami je še poprosil Boga, naj ju ima v svojem zavetji. —

Ko so posmrtné psalme péli pri mrlíci, v tem se je v metropolitanski palači godilo nekaj posebnega. Nekoliko časa je bilo že tega, od kar je Moskovska carica bila ukazala bistro paziti na metropolitovo početje. Zaupala se je bila Poljaku Zlatnickemu; ta je posled tega bival v Radomišlu, majorja Bordakova — iz polka moskovskih dragonov, le njega pa mu je bila dala na pomoč. Stražnik Oskierko je sè svojim prihodom bil vse čujnost zbudil Zlatnickemu; neumorno je vse svoje ogleduhe na prežo pošiljal v metropolitanski samostan, a prav o tej priliki je z Burdakovim prišel, da se ni bil oglasil, obiskat metropolita.

Na vratih sta naletela na patra Ecehijela; menih — kakor oblaznel, poljubljaj je prstan na svojem prsti, v enej roci pa je držal matere božje obraz in na glas govoril: „Ona ga je ljubila — vse, vse učinim — tam, tam — smrt Moskalom!“

Burdakov ruski zakolne na-nj in za vrat zgrabi duhovna, menih pa je zmerom kričal: „Pusti me, pusti! — obljubil sem, ona hoče to! smrt Moskvičanu —“ in blaznost mu je sršela iz očij in z obraza.

Že so se ljudje bili začeli zgrinjati; Zlatnicki ukaže Burdakovu, naj pusti duhovna in sam meniha prime za roko. A niso šli k metropolitu, temuč

Iz Celovca. [Lz. dop.] Dolgo je kar je bilo v „Slov. Nar.“ žalostno narodno stanje koroških Slovencev bolj na tanko, če tudi v kratkem v dopisu iz Celovca naslikano. Od te dobe je nas „Slov. Nar.“ le sem ter tje mimogrede s kako besedico omenil; enako so se vedli drugi listi slovenski. Marsikdo pri nas misli, da se morebiti koroškim Slovincem ne pripisuje toliko važnosti, da bi bilo truda vredno pečati se z njih zadevami. Vsaj govorilo se je, da mislijo prvaki slovenski, ko bi vlada bila kedaj volje osnovati „Slovenijo“, tirjati Koroško le do Drave, akopram je tukaj več tisočev Slovencev zadrževanov, ali pa, ko bi vlada le preveč vstavljala se, Korošce s cela nemškemu Molohu žrtvovati. Preverjen sem, da to ni več nego prazna govornica, vendar se ne morem zdržati opomina, da zanemarjenje koroško-slovenskih zadev ne bo prineslo dobrih plodov. Zbog tega „Slov. Nar.“ svojo zadačo kot vseslovenski list tudi tukaj vrši: naj se ozira včasih tudi na nas, naj odkriva pričine tu vladajoče politične mlačnosti i skuša odkriti korenine tega zla.

Sè „Slovincem“ vred je tukaj tudi že precej zbujeno navdušenje za Slovenstvo zaspalo i tudi rodoljubi, ki so pred nekoliko leti nekoliko živahnosti na tem polji vedeli zbuditi, so s cela potihnoli; tako je ostalo do sedaj; sedaj pa se bo v oziru morda kaj spremenolo, ker slov. politično društvo „Trdnjava“, ki se ravnokar snuje, bo pričelo 27. t. m. svoje, nadejajmo se, da vsešno delovanje. Ako ne bo med društvom prevelika mlačnost vladala, bomo vsaj prihodnje leto kje kak taborček osnovali in pri prihodnjih volitvah za deželni zbor kacega Slovenca volili; oboje je živo treba. Pa kakor znate, smo bili v obeh rečeh vedno jako nesrečni. Zadnja nezgoda v tej zadevi, o kterej menda še ničesar ne veste, je bila, da smo hoteli meseca septembra v Bačah (Faak) tabor napraviti, h kateremu so bile priprave že večidel storjene, ktereга smo pa zbog tega, ker se je deželni zbor pred sklicjal, kakor smo mislili, morali opustiti. Da pa spravimo deželni zbor nekatere Slovence, je za naš narodni obstanek conditio sine qua non. Da temu ni tako, i da smejo nemški glavači obravnavati de nobis sine nobis, nam prinaša ogromno škodo, kar se je pokazalo tudi v zadnjem sesiji. — Naj Vam še naznanjam da bo o novem letu vredništvo tukaj izhajajočega tednika „Kärntnerblatt“ g. A. Einspieler prevzel. Nadejajmo se, da bo „Kärntnerblatt“ od tega časa odločnejši za Slovence kot do sedaj.

H koncu imam eno prav zanimivo historijo, s katero namenjam pravicoljubnost avstrijske policije prav jasno in določno dokazati. Lejte v Ljubljani, kjer je večina meščanov slovenska, brani z očetovsko roko renegate in Nemce, da se jim kaj krivice ne prigodi, pri nas v Celovci pa ravno tako — Slovence, postavljavši pred njih hišami, kakor v Ljubljani pred stanovanji renegatov, trume zvestih čuvajev. Lejte, kako lepo ravna policija, da vedno slaberega varuje. V dokaz in pojasnenje pa to-le: Bilo je 29. dne p. m. o kacih devetih zvečer, ko sem na dom vračaje se mimo stanovanja g. Audreja Einspielerja šel. Ali kako sem se divil in strmel, ko vidim tukaj celih šest (ne manj) policajev stati, še gospod policijski komisar je korakal sem ter tje in k temu so bile ulice vse napolnene radovednih ljudi. Postanem še jaz med zijaalom in očkajem kaj ima priti. Iz prva nisem vedel, kaj naj o tem mislim; naposled se mi je vrinolo mnenje, da se je Dežman v Celovec preselil; ali kaj dela v Einspielerjevej hiši? Pa kmalo obudi moja pozornost, truma kacih trideset študentov, po vojaško v ude postavljenih, od kterih se je pa tu in tam kateri odločil in pete pokazal. Poslednji so bili — babje dušice. Ali večina je ostala hrabra in jo je korakala naprej kakor v boj; a ko pride do hiše Einspielerjeve, zadoni gromovit „Živio“, kakoršnega Celovec še ni čul. Na to obče strmenje; celo policija je, kakor se mi je dozdevalo, glavo izgubila, ne vede kaj početi; na zadnje jo vendar krene za študenti, pa ne poskuša, kakor je bilo pričakovati, razganjati jih, nego jim hodi samo tako dolgo za petami, da so se razšli. — Drugo jutro sem

vrnoli so se v mesto. Oča Ecehijel je kakor otrok šel sè svojim varuhom, le to je zmerom kričal: „Smrt Moskalom! Idimo —“ Zlatnicki pak je povdarjal: „Idimo!“ — in izdajno in radostno posmehal se mu; z eno roko je duhovna tiščal k sebi, z eno pak je čelo otiral si; Burdakov; ta pa je šel nekoliko korakov za njim in ruski klel, staro in mlado.

V.

Goslarji, godci in dedje s torbami hodijo po mestih in vaseh od hiše do hiše, šepčejo na uho božjemu ljudstvu, igrajo na gosli, pojó kozaške pesmi, pripovedajo zlate dumke, prosijo vbogajme, a vse to za mater Poljsko proti Moskvi, proti Nemcem, kakor je opat ukazal.

Copovsci, Bechovije, Melenievsci, Koščuskovje, Hodakovsci, Vaskovsci, in Baronovsci z Hošova — vsi ličó puške, lijó iz svinca krogle na Moskala. Rabštijnsci, Švabovje, Ditkovsci, Zielenieci, Korkuskovje, Kobilinjsci, Korzevsci, Oščapovsci in vse množno Ovrušku plemstvo je oroženo z bodali in ostrimi noži na Moskala. Trzeciaki, Niemirziče, Pavšovje in atamanskega rodú Vihovski in Daškievčevje brzdajo konje, priredujó kopje, zato da po svoje, po kozaške navadi zaplešó z Moskalom. Vsi so na konjih, vsem srca goré od samega hrepenenja na boj, vsi imajo roke orožene na vojsko. Od jutra do mraka dan za dnevom težko čakajo, kedaj se zvonovi oglasé celó po noči se jim sanja o vojski.

V Zaručajskem samostanu imajo menih Bazilijanije odpustke; mnogo plemstva je bilo prišlo k božjej službi, a nihče ni znal, da je Vičfiński mrtve.

V Ovruč so pridrle množne jate moskovskega vojaštva, a to se nikomur ni čudno zdelo.

Stražnika še ni bilo domá. Stražnikova sé hčerjo vred, sodnik Dubravski in mnogo tistih, ki so se bili v Barbarovu porazgovorili, gostili so se pri opatu. Že so odobedovali, kar se Moskvičanje nenađoma vsujó okrog samostana in zlomijo va-nj, na čeli jim je bil izdajca Zlatnicki, njemu ob boku Burdakov, za njima so bili Moskovski dragonje, za

o tej zadevi več zvedel. Namenjali so namreč tukajšnji slov. študentje napraviti g. E. zvečer pred njegovim godom serenado, ali trebovaje za razsvetlovanje nektere baklje, so to po dotičnih postavah magistratu naznanili. Iz prva magistrat ni imel ničesar proti temu početju, zadnji dan še le je, kakor smo iz gotovih virov zvedeli, po nasvetu gimnazijskega prof. g. R. S., kateri je menda mislil, da bi bilo to preveč česti g. E., petje „aus höheren politischen rücksichten“ prepovedal. Študente je pa jeza, da se jim po mnogih pripravah tako nedolžna reč zabrani, k omenjeni demonstraciji pripravila. Kar se g. prof. R. S. tiče, je on po rodu sicer Slovenec, in tudi rad pripoveduje, da je „kernslovene“, vendar njegovo vedenje v tej zadevi ga ne kaže Slovenca; naj svoj upliv rajši v to porabi, da dobi n. pr. gimnazijska knjižnica vsaj še eno slovensko knjigo, do zdaj ima le dve (!); potem bo še le „kernslovene“.

Iz Prage, 7. dec. [Izv. dop.] Včeraj je došla v Prago težko pričakovana Fischhof-ova brošura. Kdor jo je čital se ne bo čudil, da se je sprejela v tukajšnih narodnih krogih z veliko radostjo. Sicer ne prinaša nič novega, večidel vse je znano z federalističnih listov, vendar je pa brošura velicega in jako važnega pomena, ker je spisana od Nemca, se ve da poštenega. Sploh je tukaj razširjeno mnenje, da bo ta brošura posledno rano usekala, Herbst-Giskrovej sistemi, ter gotovo tudi zdanjemu dualizmu. Fischhofova brošura ima dalje to veliko važnost, da je prvi korak storila k sporazumljenji Čehov z Nemci, in že naznanjajo denes tukajšnji narodni časopisi, da bi se po teh v brošuri naznačenih potih hoteli porazumeti.

„Národní Listy“ radostno pozdravljajo ta prvi pošteni glas od Nemcev in pravijo, da je po od Fischhofa naznačeni poti poravnauje narodnega razpora mogoče. Če v drugi Nemci ne bodo njegovega predloga sprejeli, bode svet videl, kdo je tisti, ki se noče poravnati, temuč tirja podvrženje. Fischhofove temeljite in dobro spoznane vzroke, zakaj se avstrijski Slovani boré zoper centralizem, da hote namreč sami sebe obraniti, imenujejo „N. L.“ „vsem našim bralcem iz duše vzete.“ Dasi Eischhof ne govori o celokupnosti zemelj česke krone, vendar govori o kronanji českega kralja, zato „N. L.“ mislijo, da v tem F. razume celokupnost, ker se kronanje ne more samo za eno českih dežel vršiti.

„Pokrok“ se isto tako veseli te knjige in pravi, da je v njej ton zares liberalni, ki se loči od „cislajtansko-“ liberalnih glasov. Z glavnimi načeli, pravi, se popolnoma vjemamo, ker so celo naši. Ako se okrog Fischhofa nabere politična nemška stranka, bomo se lahko zedinili. Zediniti z nami se je lahko, samo vo ljo mora imeti, kdor se hoče, voljo kakor Fischhof.

„Politika“ pravi: Nečemo tajiti, da so misli in principi Fischhofove brošure jako sposobne, biti začetek sporazumljenja med Čehi in Nemci, s kterega bi se dalo priti na poravnanje. — Kaj bodo k temu Nemci rekli? Tukajšnji nemški listi, še niso govorili o tej brošuri izven da so nekoliko iz nje navedili. Tudi nam ne bo mnogo ležeče na tem, kar bodo tukajšnji listi rekli, in tudi ne na tem kar tukajšnja nemška kazina. Našli se bodo drugi poštenjši Nemci, kterih mnenje bode mirodajno. —

Ne davno je izšla tukaj v českem jeziku neka brošura, ki tudi čenčá nekaj o spravi, pa le tako, da bi morali čehi popustiti sedanjo pot, ter iti roko v roki z nemško kazino in „ustavozvestim zborom“ (deželnim), kterega dolovanje neizmerno hvali. Med tem ko se je Fischhofova brošura včeraj vsa razprodala, morajo ono česko pošiljati zastoj okoli, da bi na skladu ne segnila; gnilega je že tako več, kakor zdravega, ter ima edino zaslugo, da bo pomnožila gnoj.

Iz Dunaja, 8. dec. [Izv. dop.] Čul sem, da je dr. Fischhof, ko je nabiral materijal in študiral avstrijsko vprašanje, bil v pismeni zvezi z nekterimi Slovenci, med kterimi se mi je za gotovo imenoval dr. Toman in dr. Ražlag. Ker je torej dr. Toman in njegove misli študiral, vam razlaga vso njegovo sodbo o Slovencih, zlasti pa tisti „jugendlicher ungestüm“

kterege na pol smijaje se računajoči politikar očita „dem schwächtigen söhnelein der Mutter Slava“. — Ravno tako je morda tu vzroka iskati, da čez glavno, in zadnji čas glasno tirjatev slovensko o zedinjenji na dnevni red prehaja, ker je znano, da se „zreli“ politikarji pri nas za to točko ne ogrevajo posebno. —

„Naprej ne vem, nazaj ne smem“ tako poje zdaj Avstriji, ki tapa v temi brez vodnikov. Možem, ki so na vrhu se v glavi vrti, in dasi morajo sprevideti, da niso bili in niso kos svojo nalogo zvršiti, ne vedo zdaj tistim, ki druga pota svetujejo, drugega odgovoriti, kakor da so teoretiki. Pa kaže se, da vendar gre in pojde naprej. Sploh je misel razširjena, da bode zraven državnega zbora sklican še en poseben shod zaupnih mož vseh narodnosti v Cislajtaniji, kateri bodo načrt izdelali, ki se boče potem novemu posebej voljenemu ustavodajnemu zboru na pretres dal. Slovenci pozor, da vas, ako do takega zbora pride, vaši zaupni možje, ne bodo za kako železnico pravic stradati pustili, s tem da bi o kritičnem času molčali.

Poljskemu časopisu se piše iz Dunaja, da državni zbor, ki bo skupaj stopil, ne bode utegnil o državopravnih rečeh govoriti, temuč da bode imel samo rekrutov in denarja dovoliti. Potem pridejo svobodne razprave zaupnih mož, ki bodo ustavo naredili, s katero bodo tudi Čehi, Poljaki, Slovenci in Tirolci lahko zadovoljni. Tako bi prišel zopet izredni državni zbor na noge, samo, da se bodo napake Belkredjeve popravile. Deželni zbori bi bili potem razpuščeni, in iz novovoljenih bi se imel cislajtanski parlament sniti, ki bode potrdil novo ustavo.

Politični razgled.

Na Dunaji je vera, da tako ne more več dalje biti, popolnoma prodrila. Nihče ne veruje, da bi mogoče bilo Giskro-Herbstovo ministerstvo še dalje na krmilu obdržati. Edini Taaffe, kot cesarjev součeneč in osební njegov prijatelj, baje trdno stoji, drugi so vsi na skoku. Celo Berger, ki je baje v novejem času federalist postal, hoče „zarad bolezní“ odstopiti. —

Za prvosednika gosposke zbornice državnega zbora je namenjen imenovan biti Karlos Auersperg, prejšnji prvosednik ministerstva.

Več hrvatskih poslancev na peštanskemu zboru je interpeliralo ministerstvo, kako je to, da ni odgovora na interpelacijo v stvari znanega Broz-a. Interpelanti omenjajo, da več določeb pogodbe Hrvatske in Ogerske še ni spojenih. — Tudi magjaronom se že magjarsko prijateljstvo menda več zelo ne dopada.

V Dalmaciji zdaj vse čaka, kaj se bo določilo. Zadnji ministerski svet je to vprašanje pretresal, pa menda nič drugega sklenil, kakor to, da general Auersperg ostane poljvnik.

V ogerskem zboru je enoglasno sprejeta postava, vsled ktere se odpravi štempelj pri časopisih.

Srbski poluvladan list „Jedinstvo“ preklicuje poročilo v „Corr. slave“, da so besede srbskega metropolita, ki je v Petrogradu rekel, da je Rusija Srbiji pomoč in upanje, koga na Srbskem žalile.

Poljski časopisi so Fischhofovo brošuro precej mrzlo sprejeli. Vzrok je lahko najti. Kajti prvič Fischhof hoče še Avstrijo, Poljaki pa sanjajo o veliki Poljski državi; drugič pa bi potem oni morali pravični biti Rusinom, česar ne znajo in nočejo.

Ruski car je pri tako imenovanem Jurjevem godovanji svoj govor končal s temi pomenljivimi besedami: „Bog daj, da se mir ohrani. Če pa je osoda namenila vojno, prepričan sem, da bo naša vojska na suhem in na morji slavo našega orožja in čast Rusije ohranila.“ — V Peterburg je te dni prišel brat pruskega kralja, princ Albreht, ruskega carja obiskat. Po tem

za dragoni pa je dragon meniha Ecebijela peljal na vrvi. Menih je bil tako oplášen na videz, da je bilo kazno, da nikogar ne vidi, nikogar ne pozna. Kmalu je bridko jokal, kmalu divje hehetal, prstan poljubljá in viká: „Ondajte obljubil sem to umirajočemu — jaz sam moram izročiti oboje —“ in stegnoj je roci tako, kakor bi prstan bil ponujal komu, neusmiljeni dragon pa je sem ter tje cukal ga in s pestjo usta zatiskal mu.

Predno je plemstvo uganilo, kaj se godi, Burdakov krohote: „Náte ga — suknenega psa!“ — in z vzdigneno pestjo plane na plemstvo, Moskvičanje pa za njim. Plemstvo se brani, rado bi pobegnolo; zmotnjava vstane. Razljučen Moskvičanje se jih lote kar po vrsti, butajo ž njimi ob tla, tolčejo jih s pestmi, teptajo po njih, vlačijo po tleh jih in mrcvarijo, ni jim na mar ni duhovska obleka, ni starost. Plemstvo viče: „Zakaj tako, zakaj?“ Zlatnicki sè satanskim sméhom obraz matere božje potegne iz nedrija, razgane in pokaže pismo — spisano v Barbarovu.

„Najmilostivejša carica, naša gospa, priporoča se vam!“
Plemstvo — v železji že, jame vikati: Izdaja! — izdaja! —
Stražnikova hči je spoznala matere božje obraz, kriknola; „Marcel!“ — in začela lomiti roke.

Nekoliko glasov je veknilo: „Vicziński nas je izdal!“
„Saj je že mrtev,“ — oméni Zlatnicki, ta-le nam je razodel to,“ in pokazal je duhovna Ecebijela.

„Ali mrtev!“ — povzame skrbna devica in omahne materi v objetje. —

Zdaj še le se vsi ozró v meniha Ecebijela — in spoznajo ga. Kulikovski, da, prav ta je bil. Posvetil se je bil božjej službi, a ni zabil zemske ljubezni, kajti ljubil je zmerom; oblažnel je, toda ne iz umorne žarljivosti. — zaljubljenec je srečno umrl, sam pak se je bil na vekov veke obljubil zakonu — temuč od same žalosti, kajti zvedel je bil, da ona ni nikdar ljubila ga, on pa je pač ljubil njo. Zméla se mu je bila pamet, v zmetenosti jo izdal skrivnost ter pogubil svoje brate, pa ni znal, kaj je učinol.

Plemstvo so privlekli vklenjeno iz sobe. Stražnikova je vskriknola: „Kdé je moj mož?“ —

Zlatnicki z roko pokaže skozi okno, stražnikova pak svojega soproga zagleda zakovanega v železje. Hči joče in stiska se materi v naročje; mati se hoče še posloviti od moža, ali Moskvičanje so jej vstavili se. Zlatnicki, ta je stal in gledal, veselile so ga solze obéh — materine in hčérine.

Moskvičanje to trenutje iz verig spleto mrežo, v mrežo vklenó obe ženski in nalože na kibitko *)

Dubravski se je celó v železji krčil: „Seme, le čakite, kar se vleče, to ne uteče; ne mi, ne mi, a naši sinovje in vnuci, ti vam zaduše sápo, ti vas raztreščijo tako, kakor gnjila jabelka, ti se osvetijo vašej krutosti!“

A Moskvičanje so tolkli starca.
Opat vskloni svoji roci v železji — rekoč: „Bog — o Bog, ne zapusá vrne Poljske!“ —

Burdakov sam je skočil k njemu, toda doteknoti si ga ni upal, le ukazal je: „Stopaj!“ — in odpeljal ga je. Zadonela so konjska kopita, zapopotala kolesa, zaženketali so poštni zvončki, zvonovi pa niso zabrnéli po poljskih krajinah, le ljud je na tihoma molil, kakor popreje opat: „Bog, o Bog ne zapusti Poljske,“ — a tam pa tam se je oglasil kak odmev, ne zemski, temuč nadzemski: „Bog Poljske ne zapusti!“

Enajst Ovrških načelnikov so bili vklenili in odpeljali so jih precej v Sibirijo. Pan Kopec s prapori narodovega konjištva je odjezdil za Sluč zato da bi se zedinol s Kočičuškom. Moskvičanje — neusmiljeni — klali so Ovrčane po svojej starej navadi.

Goslarji so teorbane in lire razobesili po špiljah kozoških gor in jeli so se učiti nove pesmi. Goslarji otrokom pripovedujó zlate dumke, dedje še zdaj hodijo s torbami po Poljskej, zvonovi pa še zmerom čakajo, kedaj se zazibljejo. Ovrčanje so pod hrastje in smrečje razpostavili svoje orožje, pasó konje po lokah in drug drugega tješé: „Pride čas, pride prilika!“

*) Kibitka je legak ruski voz.

tacem prijateljska zveza obeh severnih dvorov ni tako pretrgana kakor se je pisalo.

Novjša poročila trdijo, da je ruski kancelar že bolj ozdravel in da ni istina, ka bi bil Ignatiev namenjen za njegovega naslednika.

Iz Rima bodo zdaj prihajala poročila o cerkvenem koncilu, ki se je 8. t. m. slovesno začel. Neštevilna množica ljudi je bila nazoča, ko je papež v procesiji za 700 škofi in prelati šel iz Engelsburge proti cerkvi sv. Petra, kjer je narejen prostor za cerkveni zbor. Med procesijo so zvonili zvonovje vseh rimskih cerkvá in gremeli kanonje. Slovesnost se je začela ob 9. zjutraj in trajala do 3 popoldne. Škofje so imeli glasovati ali so za to, da cerkveni zbor zboruje in sklepa ali ne. — Pri odpiranju koncila je bila pričujoča avstrijska cesarica in mnogo udov vladarskih rodovin. — Ker je bilo vreme ta dan deževno, ni bilo mogoče zvečer mesta razsvetliti, kakor je bilo namenjeno. — Drugi dan, 9. dec., je avstrijska cesarica papeža osebno obiskala.

V španjskem parlamentu je bila 1. in 2. t. m. zanimljiva razprava. Finančni minister Finguerola je namreč bil obdolžil bivše kraljice Kristino in prognano Izabelo, da sti iz državne kase ukradli 70 milijonov realov. Izabela je obropala državo za 42 milijonov, drugo je njena mati vzela. Eden korotesov je nasvetoval naj se tirja, da Francoska izda tatico kraljico španjskim sodnijam, Izvoljen je bil potem poseben odsek, ki bo to stvar preiskal in svoje nasvete storil.

Grof Bismark je zdaj zopet v Berlinu pa se političnega poslovanja ne vdeležuje. — Ministru uka, Mühlerju, kateri pruskim poslancem ni priljubljen pa vendar noče odstopiti, nameravajo nekteri s tem vrata pokazati, da bodo nasvetovali, naj se njegova plača iz proračuna izbrše.

Bavarski kralj, kateri kakor znano ni: prijazen „patriotično-cerkveni“ večini zbornice, je odpustil samo dva ministra, družih ni hotel odpustiti, dasi so za odpust prosili, ker nimajo več liberalne večine za seboj.

V francoskem parlamentu sta republikanca Raspail in Rochefort nasvetovala postavo: Občina je neodvisna; postavodajen zbor je neodvisen, in dovoli vojno le za brambo, imenuje generale, in vojska voli sama oficirje. Davek naj bo samo eden. — Minister se je temu predlogu posmehoval.

Razpor med Carigradom in Egiptom je na vitez poravnán, ker se je egiptovski namestni kralj pogojem, ki mu jih je sultan stavil, podvrgel. — Ker pa je od druge strani slišati, da skrivaj na Angležkem mnogo denarja na posodbo išče, mu ni posebno verjeti. Čakal bo le prilike in bode dosegal svoje častilakomne namene, kader bodo evropske zadeve za to ugodne.

Razne stvari.

* (Vabilo). „Slovensko politiško društvo“ v Mariboru je sklenilo, interpelacijo štaj. slov. poslancev, ki tako temeljito dokazuje neobhodno potrebo in veliko korist zedinjenja vseh Slovencev v eno kronovino, izdati v posebni brošuri, ter dodati obširen komentar, ki ga spisuje v vseh dotičnih stvareh dobro podučén slovenski pisatelj, in „zemljevid slovenskih dežel“, po g. Kozlerjevem zemljevidu. G. P. Kozler je na prošnjo pol. društva blagodušno dovolil, da se sme rabiti njegova ploša. — Ker pa bodo stroški za tisk brošure in komentara, posebno pa za zemljevide precej veliki, obrača se podpisano društvo do vseh rodoljubov, slov. društev, čitalnic itd. s prošnjo, naj še do konca t. l. naznanijo, koliko iztisov si mislijo naročiti, da jih razširjajo po svojih okrajih med narod slovenski. — Ta brošura bi morala svojo pot najti v vsako slovensko hišo; dodani zemljevid, na katerem bodo posebno pobarvane

slovenske meje, bo za vsakega, kdor hoče videti jjasen dokaz velikosti Slovenije. — Cena brošuri z zemljevidom vred bo 25 do 30 kr. Ako se pomisli, da je zemljevid sam do zdaj veljal 1 gld., je cena brošure tako nizko stavljena, da si jo vsak lahko omisli. Zarad poštnih stroškov in zamude pri odpravljanji se manj ko 10 iztisov ne more odpošiljati. Naročilna pisma se naj pošiljajo pod naslovom: Administracija „Slov. Naroda“, ali pa: G. dro. Koceli, tajnik pol. društva v Mariboru.

Slov. pol. društvo v Mariboru.

* (Tiskovne pravde). Ponedeljek 13. t. m. ima se vrednik „Slov. Nar.“ A. Tomšič pred porotno sodnijo v prvi pravdi zarad hudodelstva zagovarjati. V sredo in petek potem pride druga in tretja pravda pred porotnike.

* (Ljubljanski škof) je izdal pred odhodom v Rim pastirski list svojemu duhovstvu v katerem priporoča udati se novim šolskim postavam. Nemški časopisi o tem pastirskem listu mnogo govore in ga celo hvalijo.

* (Deželni poslanec kranjski) g. Lipold je kakor v „Tagblattu“ beremo, svoj mandat položil.

* (Iz Kranja) poročajo „Nov.“, da kakor blagajniški dnevnik mestne županije priča, je g. Pirc gotovine zapustil v resnici 257 gld. 66 kr in zraven te gotovine je tudi še en izkazek zapustil, po katerem ima to mesto še iztirjati 1038 gld. 93 kr. Teh 1038 gld. 93 kr. mora po mesto še le iztirjati, toraj vzgaj že ni mogoče teh novcev kateri še po zraku plavajo, med gotovino vzeti. Če bi tedaj vse, kar je mesto prevzelo od gosp. Pirca v gotovini in na papirji, se vkup štelo, znašalo bi 1314 gld. 55 kr. Al pri odstopu g. Pirca je imela mestna blagajnica tudi dolgé, namreč za štirne pri cerkvi 469 gld. 21 kr. in še druge manjše zneske, tako, da dolg skupaj znaša 591 gld. 55 1/2 kr., kar ga je do zdaj znanega. —

* (Iz Šenčurja) se piše „Novicam.“ Denes so izročili Šenčurjani svojemu občno spoštovanemu in ljubljenu kaplanu Janezu Koprivnikarju od 382 posestnikov šenčurske fare podpisano zaupnico.

* (Nemškutarske agitacije po deželi). Iz Ormuža se piše „Slov. G.“: Saj vemo da nas naši nasprotniki t. j. nemškutarji zmirom in pri vsaki priliki nadlegujejo in nam celo pri kupici vina mira ne dajo, zdaj so nas še tudi oboroženi organi, katerih naloga je za mir skrbeti, začeli nadlegovati in naravnost zoper njih postave, ktere bi vendar dobro znati in izpolnjevati morali, mir kaliti. — Tako je bil vzrok prepira in nemira neki žandarm, ki je v sredo zvečer 1. decembra 1869 tukaj v neki krčmi na velikem trgu pri ustupu nekega vrlega narodnjaka rekel: „Aha! da kommt auch aner von derselben Gesellschaft!“ — Rečemo pa onemu g. žandarmu naravnost, da, če se to še enkrat zgodi, bomo neko drugo pot nastopili in mu pokazali, da on, kot stražna oseba, se ne sme mešati med mirne goste in jih s takimi besedami dražiti, kakor je to storil imenovan žandarm. — Tudi neki uradnijski služabnik ima to navado narodnjake žaliti in po mogočnosti osramotiti, ker nam vendar zmirom pod nos riva, da nas le more samo nemški jezik na najvišjo stopnjo učnosti spraviti in noben drugi ne, hočemo našim bralcem tukaj v sledečem potrjilu pokazati, kako daleko je že on sam v nemškem jeziku izurjen; Bestettigung. Womit der Endesgefertigter bestettiget die Zustellungsgebühren pr. 70 kr. betrefend N. N. von Littenberg von Herrn N. N. richtig bezahlt erhalten habe.

* (Iz Ljubljane) se piše v „Tagespost.“ se je ustanovilo neko „protikatoliško“ društvo, ki šteje že 89 udov. — Isti list ve povedati, da je bila na 10. t. m. odločena končna obravna proti Frideriku D. zarad žaljenja Nj. veličanstva.

Poslušan pogovor dveh prijateljev.

M. Ravno prav je, prijatelj, da te dobim. Ti mi lahko precej daš dober svet. Jaz bi namreč rad kaj za darilo o božičnih praznikih kupil; ni da bi dosti denarja stalo, pa mora vendar nekaj prave vrednosti imeti.

P. No, tu ti je pač lahko pomagano. Kar naravnost pojdi k

AUGUST THIEL-U,

kteri ima v gosposkih ulicah (Herrengasse)

lepo, elegantno narejeno štacuno, v kateri prodaja juvele, zlatnino, srebrnino in blago iz kineškega srebra. Tam boš našel več ko 4 ducate zlatih verižic po 30 do 120 gold., čez 250 srebrnih verižic po 3 do 20 gld.; več ko 1000 zlatih prstanov najnovejšega dela po 3 do 40 gld.; z diamantom udelane prstane po 20 do 170 gold.; več kakor 100 parov uhánov; čez 50 garnitur (broš in boutons); 2 ducata broš za fotografije; križice in verižice vsake vrste na izbiranje.

Njegova zaloga srebrnine je tako bogata in mnogovrstna, da se ne dá naštevati. Tam boš gotovo kaj našel. On ima štacuno v

Paier-jevi hiši v sredi gosposke ulice v Mariboru.